

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja vsak petek na celi poli, in velja po pošti za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrť leta 1 gld. 15 kr. V tiskarnici sprejemana na leto 3 gold. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrť leta 90 kr., ako zadene na ta dan praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XXI.

V Ljubljani 27. sušca 1868.

List 13.

Ločenje cerkve od šole.

Od kar je greh prišel na svet, ima satan grozno oblast nad človekom. Božji Sin, Zveličar svetá, je po svojem odrešenji satana ukrotil, mu oblast nad odrešenim človekom na toliko vzel, da človeku vsa peklenska moč škodovati ne more, ako se z vero in ljubeznijo Jezusa derži, va-nj zaupa in se napadom izvirnega sovražnika resno in stanovitno ustavlja. Zvestejše ko se vojskuje, lepši venec zaslug in plačila se mu spleta; hujši ko je borba, obilnije bode po zmagi njegovo veselje!

Ker pa izvirni sovražnik dobro spozna svojega nasprotnika, zato tudi z vso svojo močjo v njega tiši. Nasprotnik zaverženega duha je Kristus, naš Zveličar; in po njegovem odhodu z zemlje je prevzela sv. cerkev Jezusovo borbo zoper moč peklenško, pa tudi prejela od svojega Gospoda vso oblast Božjo zoper naklone in dela satanove. Ni se toraj čuditi, da satan od početka sveta katoliške cerkve ves čas zoper njo divjá; to je naj jasniši dokaz, da je katoliška cerkev zares Božja naredba. Ko ne bi sv. cerkev katoliška iz Boga in Božja bila, bi gotovo ne bilo toliko upora zoper njo; kajti kar je njegovega, tega on ne podira, — tako zvit je že. Po zaslepljenih judih je grozovito smert nakôpal Sinu Božjemu; toda ta presveta smert je zasadila smertno želo njemu samemu, duhu peklenškemu. — Potem se je vzdignil zoper svete apostole, češ, da bode konec sveti cerkvi, ako umolknejo apostolov evangelske usta; toda sême svetega nauka je že zdavno bilo vsajeno v verne serca, ter je čversto in veselo rastle, in na mesto enega svetega apostola, ki je za sv. vero glavo dal, vstalo je po deset apostolskih možev, oznanovavcev sv. vere, delivcev svetih skrivnost: Sv. cerkev je rastle in postala po volji Božji košato drevo raztegajoče svoje čverste korenine po vsej zemlji, med vsemi narodi, tako da je v malo letih tedanji svet vidil naj verliše ljudi vseh stanov, vsake starosti in odličnosti z znamenjem svetega križa posvečene in je stermel! Toraj se pa tudi v tem veku početka sv. cerkve zoper njo vname, kakor še nikoli slišano ni bilo. Peklenški duh, ki je veseli razvoj cerkve Božje po vsaki ceni hotel ustaviti, podšunta neversko gospostvo, ki daje povelja strahovito terpinčiti, preganjati in moriti kristjane, da bi vse do zadnjega pokončali. Neusmiljenih vladarjev povelja so zverševali še bolj kervizejni in častilakomni glavarji po raznih deželah; k temu je pomagala povsod nevedna, divja derhal. In tako so tekli potoki nedolžne kervi kristjanske celih tri sto lét; podavljjenih je bilo brez števila kristjanov; — ali sv. cerkev katoliška je ravno v teh grozovitih časih nagloma se širila in jačila, kajti po besedah tedanjega verlega pisatelja Tertulijana, je bila „kri mučenikov sême kristjanov!“

Ni dvoma; prav ona viteška smert toliko ljudi, učenih in prostih, imenitnih in bornih, starih in mladih — bila je belodan dokaz, da vera, ki take kreposti človeku daje, ki ga tako vzvišava, da zaradi večne, nadzemelske slave vso zemeljsko čast in blago prezira, — da vera ta mora biti iz Boga, ter je vsakemu potrebna k zveličanju. Tako je sv. cerkev prestala kervavi boj z neverstvom; tako je sveti križ častito zmagal ljuto moč peklenško!

Pa kam sva zašla, dragi bravec moj! Skoraj si pozabil, kaj je pisano na čelu temu sestavku. Vendar naj ti ne bo žal, da sva se nekoliko pomudila pri razmišljanji strašnih bojov, ki jih je prestala dobra in sveta mati naša, sveta katoliška cerkev. Vedi namreč, da se ona tudi kakor v začetku, tako do konca sveta ima bojevati. „Ti si Peter“ — je govoril Gospod, ko je dal svoji cerkvi vidnega poglavarja — in na to skalo bom pozidal svojo cerkev, in vrata peklenške (to je vse peklenške moči) nje zmagale ne bodo.“ (Mat. 16, 18.) Ako slišimo v teh besedah večne resnice, da ne bode nikdar prestal upor peklenške moči zoper sveto cerkev, nam zagotavljajo ob enem tudi tolažljivo resnico: da vsa sovražna oblast kraljestva Božjega podreti ne more. Po tem takem se čuditi ne moremo, da tudi današnji čas in pa prav derzno iše sveti cerkvi škodovati. Iztergati hoče sveti materi katoliški cerkvi ljubo šolsko mladino, ki bi bila manj v katoliškem duhu odgojevana, ker očitno je, da iz slabo izrejene mladine dozori slab zarod, ki bi zmiraj bolj divje delal s sveto cerkvijo. Zatoraj je zagnal sedaj sovražnik kraljestva Božjega glas: naj se cerkev od šole loči, naj bode šola prosta in ne več pod varstvom katoliške cerkve! In kakor je tedaj, ko so začetnika sv. cerkve, Jezusa Sinu Božjega v smert obsodili, nevedna, podkupljiva derhal kričala: „na križ z njim, na križ z njim!“ — tako trobijo tudi dandanašnji hudobni časniki v svet gerde laži in psovke zoper sv. cerkev in duhovščino, in nespametni maloverniki jim verujejo, laži po časnikih pobirajo, ter jih v zborih in po pivnicah (oštarijah) ponavljajo. — Mi pa, pošteni Slovenci in zvesti katoličani hočemo to reč rajši modro prevdariti, potem še le bomo zinili besedo, kaj o tem mislimo. Vprašajmo tedaj:

I. Kaj to v sebi ima, ločiti cerkev od šole?

Perve šole je vstanovila sveta katoliška cerkev, bila je šolam vseskozi skerbna in ljubeznjiva mati. V izgled ji je bil vedno Zveličar sam, ki je toliko rad ljubil ljubo mladino. Pokazati hoče Gospod častiželjnim učencem, kdo da je v resnici naj večí v nebeškem kraljestvu, pokliče otročiča, ga postavi v sredi med nje in reče: „Zares, povem vam, ako se ne spreoberte

in ne postanete kakor otročiči (po duhu namreč), ne pojdete v nebeško kraljestvo. Zakaj, kdor se poniža, kakor ta otrok, ta je naj večji v nebeškem kraljestvu. In kdor tacega otroka sprejme v mojem imenu, mene sprejme.“ (Mat. 18.)

Drugikrat so tiščali z otroci v Jezusa, naj bi na-nje roke pokladal in molil čez nje, kar spričuje, da je to ljubeznjivi Jezus večkrat storil. Učenci so temu branili. Jezus jim pa reče: „Pustite malim in ne branite jim k meni priti, kajti takim gre nebeško kraljestvo.“ (Mat. 19.)

To ljubezen in skerb Gospodovo za otroke je prevzela Kristusova namestnica na zemlji, sv. cerkev, ter je pričela, berž ko je med novimi verniki hiša Božja stala, z ukažljivo mladostjo tudi šole, visoke kakor nižji šole. Sčasoma, ko so velike potrebe to velevale, so nastali redovi, katerih poglavitni namen je bil, po šolah učiti mladost obojega spóla. Takov je red pijaristov, osnovan po sv. Jožefu Kalasanciju leta 1597; tudi družba šolskih bratov, ustanovljena po Jan. Salejskem na Francoskem leta 1680, in šolskih sester naj prej ustanovljenih na Bavarskem l. 1834. Oboji red šteje mnogo odrastlikov. Razun teh je še mnogo drugih redov moškega in ženskega spóla, ki po vsem svetu učiteljske službe opravljajo. — Ko je sveta cerkev tako prva spravila oliko med kristjanske narode, so se začele povzdigati šole, v katerih so svètni za učitelje bili postavljeni. Vendar se je v prejšnjih časih berž spoznalo, da mora sv. cerkev prvo besedo pri šolah obdržati, ako imajo pravi namen dosežati, ali vsled tega je bilo tako vravnano, da je cerkvena oblast imela nadzornitvo čez vse šole, ter je delala v porazumljenji s posvetnimi oblastmi; pri národnih šolah so pa gospodje dekani z domačimi gospodi in tudi s svetnimi nadzorniki vsakega kraja šole v skerbi imeli.

Ali je tako prav? Mislimo, da jako prav. Le pomislimo stvar, kakor je v resnici, pa ne kakor se strastnim ljudem dozdeva. — Kaj je namen človeku na zemlji? Nekdanji svet pred prihodom Jezusovim ni priznaval človeku drugega namena, kakor da dela za državo, za ta svet; in le kolikor je posamezni človek koristil državi kakor vojak, ali zemljedelec ali kupčevavec, umetnik in učenjak, le toliko je bil číslan, brez tega nihče za-nj ni maral. Vse se je toraj moralo vdati zgolj namenom državinim. Odreja se mladost le za državo; drugega namena človeškega poganski svet pred Kristusom poznal ni. Ali vse to se je na boljši obrnilo in svet je spregledal, od kar je Božji Sin sam prišel na svet, za nas se včlovečil, Božje razodenje pozivil in pokazal, da ima človek nezmerno imeniten in visok namen v tako kratkem času, kar živi na zemlji, namreč: da svojega Boga prav spozná, vredno moli, s celim srcem časti in ljubi, Njemu ves čas svojega življenje verno služi, in se tako po smerti zveliča. Tako je Božji nauk Jezusov jasno pokazal, kaj je namen človeškemu življenju in terpljenju na zemlji, da namreč ima svoj konec še le v prihodnjem življenji, v večnosti pri trojedinem Bogu. Da pa človek ta preimenitni namen srečno in gotovo doseže, je postavil Kristus na zemlji sv. cerkev; nji je zročil vso oblast, vse pomočke, katerih je potreba človeku, ako hoče iti v večno življenje skoz vrata, po Jezusu odperte, do katerih ima ključe sv. cerkev.

V keršanskem veku se tedaj posvetna država loči od cerkve že po namenu. Državin namen je, pospeševati posvetni blagor državljanov; sv. cerkve namen je, človeka učiti, napeljevati, mu pomagati v nebesa, za ktere je stvarjen in odrešen. Kakor po namenu, se tudi država od cerkve loči po sredstvih. Država ima v svoji oblasti le zemeljskih sredstev, po katerih, kolikor se dá, državljane varuje in osrečuje; sv. cerkev

ima od Boga samega nebeških sredstev, katerih nihče zametovati ne smé, ako noče sam sebe pogubiti. — Kaj iz tega sledi? To brez ugovora: da noben keršeneec se ne smé izrežati le samo za državo, ker kristjan ni le samo za državo na svetu, ampak v državi bivajoč ima ves drug in višji namen, da namreč se po Božji postavi pravično živeti nauči, in po potu pravice večno življenje zadobi, — tako vladar, kakor služabniki in podložni.

Kje in kedaj se pa mora človek pravičnega življenja učiti? Gotovo v šoli, in dokler je mlad; starega divjaka se žlahtna mladika težko več prime. Zatoraj pa šola, ako hoče v resnici človeku na korist biti in svoj blagi namen doseči, mora v tesni zvezi ostati s sv. cerkvijo. V šoli se ima otrok prav dobro izučiti keršanskega nauka; šola ima otroka naučiti in navaditi, kako se sv. vera v djanji zveršuje, toraj je treba otrokom mnogo pobožnih vaj. Otroci ne smé nič slišati in viditi v šoli, kar bi mu v sercu sveto vero ali nramnost (čednost) spodjedlo in ga pohujšalo; temuč ves poduk tudi v svetnih vednostih mora biti navdan keršanskega duhá; učitelj svetni mora zvesto podpirati kateheta; on ima mnogo priložnost kazati otrokom, kako naj se človek v tem in unem primerljeju pravično, čisto, pošteno-keršansko vede. Da pa učitelj tako ravna, mora sam dober — v veri in čednosti vterjen, dostojno podučen kristjan biti; kajti, če kje, velja posebno o učiteljskem stanu beseda Gospodova: „Dobro drevó rodí dober sad, slabo drevó pa slab sad.“ (Mat. 7, 17.) Koliko slabega sadú so rodile šole, v katerih se je premalo na to gledalo, kaže prebitka skušnja sedanjega veka. Mar ni res, da je marsikteri mladeneč, ki je dolgo po šolah hlače tergal, ob vso vero prišel? Imeniten svetni gospod, svojega stanú minister, je nadškofu friburškemu na Badenskem, kakor to sam pravi v pastirskem listu, to-le odkritoserčno priterdil: „Jaz sem stare katoliške rodovine sin, od verlih katoliških staršev izrejen; pa doveršil sem naše više šole. in tukaj, kakor veste, človek lahko svojo vero zgubi, in le naj bistriši glave se zopet iz neverstva izkopljejo. Kakor temu, se godí marsikterim mladenčem, le da se vsi svoje nesreče ne zavedó in je ne pripoznajo, kakor oni gospod.*)

Nihče naj ne ugovarja, da tolike nevarnosti za otroke domača, národna učilnica še nima. Skušnja prežalostna uči, da so večkrat kaki razberzdani, slaboverni ali brezvestni učitelji naravnoč mladino pohujševali, v greh in napake zapeljevali, da se jim je zaradi tega služba vzeti morala. Naj so pa tudi take očitne hudobije le izjemke, zamore vendar učitelj, ki ni terdnega keršanskega duhá, natihome veliko škodovati pri mladini. Dosti je, ako se pri rečéh, ki segajo v sveto vero ali nramnost, nekako medlo obnaša; ako nekako vñemarno svojo lastno slabo vero razodene; ako take reči vselej lahkoserčno preskoči; dosti je, če otroci vidijo, da nima učitelj posebnega spoštovanja do svetih reči, ako sveti križ in molitev brez vse pobožnosti sklobuštrá, ako mu je v cerkvi pri Božji službi dolgčas, da komaj konca čaka. Da mladina, ki pod tako rokó doraste, nič dobrega iz šole v življenje prenesti ne more, je očitno vsakemu, ki vé, koliko pri človeku premore krepak, določen duh keršanski.

Jako modro je, kar o tej zadevi uči provincijalni zbor cerkveni v Kolinu na Nemškem l. 1860. Tako-le se glasi zbranih škofov beseda: „Zastonj bi bila, posebno pri nežni mladini, verska odreja, ako bi, kar ona pozida, svetni nauki podirali. Pa tudi še dovolj ni, da verskemu poduku nič nasproti ni; ta se mora tudi

*) Ker je undan nekdo v „Slov. Gospodarju“ spičil, da „Danica“ to zadevo presiljuje, smo tukaj malo omečili. Vr.

podpirati s svetnimi nauki, ki naj bodo ž njim v naj ožji zvezi in navdani keršanskega duha, tako da le-tá sveta vera vso dušo prešinuje . . . Pa ne samo to; otroška mladost se bolj po izgledih, kakor po besedah vnema in vodi. Malo bi tedaj hasnilo mladino podučevati v sv. veri, ako bi oni, katerim je poduk v svetnih rečéh izročen, ali — kar Bog varuj, — svete vere ne cenili, ali pa v življenji kazali, da jim za njo mar ni, kakor bi se spodobilo.

„Naj učitelji pomnijo, da so učé in odreja je mladino pomočniki sv. cerkve; da je toraj služba njim podeljena ne le prečastiljiva, ampak tudi prevažna.“

Če se pa verski poduk in poduk v svetnih rečéh tako deržita drug drugemu, da bi verski poduk gotovo pešal ali celó brez sadú ostal, ako ga svetni nauki ne podpirajo; če je šoli poglavitni namen, da se mladina srečno, pošteno in pravično živeti nauči, kakor to sv. vera od kristjana zahteva: kdo ne spozná, da mora sv. cerkev šolo v svoji roki obderžati, in da ji mora svetni učitelj, ako hoče biti pravi učitelj keršanskih otrok, drage volje v roko seči in pripoznati pravico nadzorništva nad šolo? — Kdor to taji, in tirja, da bi katoliška cerkev svoje mesto pri šolah prepustila svetnim ljudém, ta zahteva od svete cerkve, da se odreče poslanstvu, ki ga od Boga ima: učiti vse ljudi, napeljevati jih k pobožnemu življenju, podajati jim pomočkov k zveličanju, da jih duh svetá ne zatopi. Če se vse to ne godí že v mladosti, dokler še napaka in greh otroškega serca navdal ni, se pozneje popraviti več ne dá. Če je požar pri stanu okoli stoječim drevesom sverž zapalil, jih zastonj od zunaj obsekavaš, jim gnojiš in zalivaš. Mrtvo serce — je pač — mrtvo!

Tega morebiti naravnoč nočejo, ki dandanašnji govorijo za ločenje cerkve od šole; ali — te žalostne posledke bi gotovo skusila šola od cerkve ločena. Le pomislimo, kako si ljudje, ki hočejo sveto cerkev k šolskim vratom potisniti, ločenje cerkve in šole mislijo.

Kteri so tisti, ki se poganjajo za ločitev cerkve od šole? Pervi so hudovoljni, večidel nekeršanski novičarji, katerih sicer ne poznamo, in ko bi jih poznali, bi jim lahko rekli: vi niste katoličani, vam tedaj tudi soditi ne gre, česa je nam katoliškim Slovencem potreba. Novičarji ne pišejo tega, kar je v resnici šolam potreba, ampak le to, kar ljudem dopada, ki njih novine plačujejo in berejo. — To pa je gotova, da še nikdar v dobrih katoliških novinah brati ni bilo tirjatve, da naj se cerkev od šole loči. —

Drugič ženejo glas za ločenje cerkve od šole nekeri učitelji, katerim je ali sv. cerkev ali pa duhovsko nadzorništvo tern v pēti. Bil je na Dunaji zbor avstrijskih učiteljev mesca kimovca l. 1867, na katerem so smeli učitelji govoriti prav, kakor jim je jezik zrasel. Toda govorili so večidel le samo nekatoliški šolmaštri; tudi se večina avstrijskih učiteljev ni bila sošla, toraj se ne more reči, da bi ti glasovi na Dunaji bili glasovi vseh avstrijskih učiteljev. — Pa poslušajmo le nekterih govornikov glasove, in rekel bo gotovo vsak pameten bravec: Bog obvari naše šole takega duhá in take samostojnosti, kakoršne si želé ti širokoustneži!

Eden iz Dunaja je rekel, naj se verski nauk čisto iz šole odpravi in v cerkev potisne, češ, da v šoli se imajo otroci imenitnejših reči učiti, kakor je katekizem. Se vé da, kdor misli, da se nebesa za cesto dobijo, ali kdor je že zdavno pozabil, da je človek za večnost stvarjen, temu mora več vredno biti, bibe in hroše spoznavati, kakor pa spoznavati Stvarnika vseh stvari in Njega ljubiti čez vse stvari.

Drugi in še direktor na dunajski šoli je rekel, da ima perva reč v šoli biti, da se otroci v šoli učé sterpljivosti in pohlevnosti do drugovernikov, in naj bi eden katoličan, eden luteran in eden jud to reč napravili, da bo za vse. (Sterpljivost in ljubezen do drugovernikov uči katoliška vera; toraj katoličani to reč že več kot 18 sto let vedó in tudi spolnujejo, da bi le tudi drugoverci saj tretjino te ljubezni do katoličanov imeli in jih ne psovali vedno in ne dražili! Tiste sterpljivosti pa, ki kvasi, da je vsaka vera enako dobra, da ima vsaka enake pravice, katoličani ne poznamo in terpeti ne smemo; zakaj resnica je le ena, in ko bi vse eno bilo, kaj človek veruje in kako Bogu služi, čemu bi potem bil Sin Božji prišel na svet, nam oznanit voljo Očeta nebeškega? „Jaz sem pot, resnica in življenje. Nihče ne pride k Očetu, kakor le po Meni“ — govori Kristus, naš Gospod. (Jan. 14, 6.) Po tem takem kaže človeku le Jezus pravo pot do Očeta; le On uči resnico in daje pravo življenje. In pri tem, vi ljubi dunajski direktor! bo ostalo do konca, ali že to podpišete ali ne).

Zopet direktor iz Dunaja misli, da naši katoliški otroci nimajo še pravega zapopadka o nedeljah in praznikih. To so — modruje mož — Bogu posvečeni dnevi, kakor se otrokom pravi; ali delavniki, v katerih oče v potu svojega obraza kruha pripravlja, so še imenitnejši dnevi, kakor so prazniki, oni so tudi sveti dnevi! (Temu gospodu bi se pač bilo treba katekizma učiti.)

Ko je pa pameten učitelj rekel, da se pač vendar ne spodobí, o verskih rečéh tako govoriti, je nastalo šumenje, psikanje, da se pametna beseda ni mogla več zaslišati.

Luteranski neki šolmašter se derzne, Božjega Sinú in Zveličarja imenovati naj goršega človeka, ki je kedaj na zemlji bil; potem svari pred pravovernimi duhovni luteranskimi ravno tako, kakor pred slepimi priverženci papeževimi, t. j., katoliškimi pravoverniki itd.

Zopet učitelj dunajski toži, da je po šolah preveč verskega nauka, in da so mnogokrat taki možje nadzorniki šolski, ki niso zmožni učitelja presoditi. (Nečimerni napuh).

Direktor Herrmann, kateri je prevzel težko delo, osnovati postavo, kako naj bi bilo s šolami brez cerkve, ta mož stavi šolam novošegno, poglavitno ravnilo: da naj izrejajo mladost v duhu in za poljudnost (humanitet). Kaj pa je to? Poljudnost, kakor jo zmedene glave današnjega slabovernega veka umejo, je blezo tako-le: Veruj, kar hočeš, pa le tega ne, kar mehkužnežem današnjega dne več ne dopada; stori vse po svoji volji, samo kaj tacega ne, da bi te v železje djali; karkoli je proti tvoji volji in zoperno tistim, ki keršanske postave več nočejo, k temu te nihče siliti ne sme; stori bližnjemu, če zamoreš kaj dobrega, zderži se krivice; pa to vse ne zato, ker Bog tako zapoveduje, ampak le iz mesene ljubezni do bližnjega. Slednjič, in to je jedro: vsak človek je pred Bogom enak: bodi si katolišk ali kakoršen koli kristjan; bodisi turk ali framon ali kar kdo hoče; toraj tudi ljudje, tudi katoliška cerkev razločka nobenega delati ne smé. — To vam je poljudnost, toraj hoče slaboveren svet namesto nauka Jezusovega veljavo zadobiti, ktere naj bi se mladina že v šolah učila!

Ne upamo si na dalje še pobirati iz govorov, ki so se na Dunaju slišali iz ust učiteljev; dosti naj bo to, da vidimo, kam pes taco molí. — Taki so možje, ki ženejo glas po ločenji šole in cerkve, da naj bi jih nihče več ne motil v njih vestnem ali brezvestnem djanji. Bog obvari mladino taci prerofov, šolo pa takega duhá, ki je skoz in skoz zdravi pameti in Duhu Božjemu nasproten!

Vendar pa še nismo pri konci. Nič tako jasno ne kaže, kaj ti ljudje hočejo in kakovega sadu si želijo iz šole od cerkve ločene, kakor prav ona Herrmannova šolska osnova. Posnemimo tu le samo nekatere čertice. — Vogelni kamen tej postavi je: da je šola čisto se otresla vse cerkvene oblasti. Nad šolo ima čuti odslej posvetna gosposka: ministerstvo nad vsemi; v deželah pa posameznih: deželno šolsko svetovavstvo (Landeschulrath — Bezirksschulrath) §. 6. — V deželnem šolskem svetovavstvu, ki ima pod seboj vse šole po deželi, naj bi sedeli: a) cesarski namestnik ali deželni poglavar kot pervosednik; b) poročevavec o šolskih zadevah pri deželnem vrdu; c) eden ali več duhovnikov; d) vsi okrajni nadzorniki šolski po deželi; e) eden ali več odbornikov deželnega zbora. §. 8.

Tukaj, kakor pri vseh naslednjih sestavinah, je tedaj cerkev skoraj po vsem izrinjena. Kaj bi namreč zamogel v deželnem šolskem svetovavstvu glas enega ali tudi več duhovnikov proti 4 glasovom? — Razun verskega poduka, ki se prepušča cerkveni oblasti, se temu svetovavstvu med drugim prilastuje tudi določanje, kakove knjige naj bodo v narodnih in srednjih šolah §. 9. f. — Veliko glav veliko misel. Če bi se dozdevala tem gospodom kaka knjiga prav dobra za šole, ki pa vendar strup neverstva ali spotikljivih reči v sebi ima, in je toraj jako nevarna za mladost: kdo jo bo zabranil, če bi gospôda rekla, da teh nevarnost v knjigi ne vidijo?

Narodne ali domače šole vsakega okraja ima (§. 10.) neposrednje v svoji skerbi okrajno šolsko svetovavstvo. — V tem imajo biti: a) c. k. okrajni poglavar; b) dekan ali najstarejši duhovnik; c) okrajni šolski nadzornik; d) nekateri srenčanje ali pa nekateri iz okrajnega zastopa (Bezirksvertretung). §. 11. — To okrajno šolsko svetovavstvo ima vse opravila, ki so do sedaj spadale tudi škofijstvu; tedaj bi vzajemno s šolskim odborom vsake šole imenovalo vse učitelje, razun v krajih, kjer ta pravica srenji gre; posebno bi imel šolski nadzornik (Bezirksschulinspector) obiskovati šole celega okraja, hoditi k šolskim skušnjam, voditi učiteljske konference! — Gospodje fajmoštri in kaplani imajo pa — od strani gledati; le toliko pravice se fajmoštrom še dovoli, da smejo v šolskem odboru (Schulausschuss) §. 17 zraven domačega župana, kateri pa zamore po odborovi volji (§. 19) prvo mesto imeti, na drugem mestu v odboru biti. — Gospodje dekani smejo, kadar pridejo pregledat cerkev, tudi v šolo stopiti, da se prepričajo, ali se otroci keršanskega nauka učijo! —

Cela ta osnova nič druga ni, kakor a) umetna mašina, ki ima vsak zdatni vpliv cerkve pri šolah zadušiti; zakaj duhovski oblasti so na vse strani roke zvezane in katehetu bi ne ostalo družega, kakor da gre enkrat ali k večjemu dvakrat v šolo, kakor mu določi okrajno šolsko svetovavstvo §. 12 a, in ko to uro skonča, je tudi vsa njegova delavnost pri kraju; — b) ta osnova izročuje šolo popolnoma birokratizmu, to je, kakor bi se vradnikom dozdevalo, tako bi bilo po šolah, kajti bi druge osebe, ki imajo v svetovavstvih in v odborih biti, javaljne vradnikom nasprotovale; c) pripravlja učitelju, ki je do zdaj prav za prav enega gospoda imel, jih več ko deset; ter postane podložen srenjskim možem. Nebi vam želeli, častiti učitelji, da si skušate, komu je boljše biti podložnim.

(Konec nasl.)

Pij IX z Jesusom na Oljski gori.

(Premislik o tridnevnicu.)

Kedar se razserdiš, Gospod, spomni se svoje milosti. Hab. 3, 2.

Danes pojdemo v duhu na Oljsko goro, ki je blizu Jeruzalema in sicer proti jutru; samo dolina Josafat in

struga potoka Cedrona je vmes. Tamkaj ne bomo vidili le samo terpečega Zveličarja, ampak še nekoga družega, kakor Vam bom kmali povedal. Precej v znožji hriba zraven ljubeznjivega verta Getsemana se gre po osem stopalnicah v zemljo in pride se v cerkev, ki je 27 stopinj dolga, 14 stopinj široka, 10 - 12 čevljev visoka, ki je pa noben človek ni zidal. Vender ima svoje altarje in okno eno samo na stropu. Natorna votlina je, ktere obok podpira en natoren iz skale vsekane in trije zidani stebri. Čast. oo. frančiškani hodijo vanjo maševat, in tudi jaz sem predlanskim v ti cerkvi sv. mašo opravil... To je namreč tista podzemeljska votlina na Oljski gori, v kateri je Zveličar kervavi pot potil tisti večer pred svojo smertjo. Veliki altar kaže Jezusa, kako ga je bil angel poterdil in ima napis: „Tukaj je bil njegov pot kakor kaplje kervi tekoče na zemljo.“

Vpraša se pa: kaj nam je Jezus na tem kraju zaslužil, kjer je v tolikih britkostih molil in kervavi pot potil? Ne bom se motil, ako rečem, da tukaj nam je med drugim zaslužil milost sedanje tridnevnicu, ki zagotavlja velik dobiček za sv. Cerkev in tudi nam imeniten dušni prid, ako se je prav vdeležimo. Premislimo torej, koliko imenitna je milost tacega svetega časa, kakor je tridnevnicu.

Naš Zveličar je nekdanj žaloval na Oljski gori zavoljo pregréh vesoljnega sveta; njegov namestnik na zemlji Pij IX pa žaluje sedanji čas v Rimu zavoljo toliko pregréh po vsem svetu in posebno zavoljo preganjanja Jezusove Cerkve na zemlji. Naš Zveličar je molil in tudi učence opominjal na Oljski gori, da naj nikar ne spijo in ne dremlejo, ampak čujejo in molijo; tudi naš sv. Oče Pij IX neprenehoma molijo in so že lansko leto naročili tudi vsem vernikom po svetu, da naj napravijo povsod tridnevne opravila in pobožnosti in naj k usmiljenemu Bogu kličejo, da bi odvernil toliko togotno preganjanje sv. Cerkve po Laškem, in po Rusovskem. Kristusova molitev je obrodila velik sad za vesoljni svet, iz njegove molitve izhaja uslišanje naše molitve, iz njegovih britkost na Oljski gori zajema tolažilo vsako žalostno serce; tudi Pijeva molitev in molitev njegovih vernikov po zemlji je obrodila velik sad, zakaj kmali po razpisani tridnevnicu so bili garibaldovci, naj večji sovražniki papeževi in cerkveni, na Laškem tako tepeni od papeževih vojakov s pomočjo francoskih, da so bili osramoteni pred vsem svetom, Rim je bil obvarovan, veliko ljudstva, duhovstva s samim sv. Očetom pri življenju ohranjenega, ki bi bili sicer v nevarnosti. Pa tudi za nas bode imela sedanja molitev, z dobro spovedjo in sv. Obhajilom sklenjena, tako lep sad, da bomo ne le v veri močno poterjeni, ampak tudi po odpušenih grehih ali sami zadobili tudi odpušenje vseh časnih kazni, ki bi jih mogli tu ali tam terpeti, ali pa bo to dušam v vicah taki dobiček storilo, ako bomo za nje odpustke Bogu darovali.

1.*) Živo moramo tedaj čutiti, in prepričani biti, kako imenitni so ti trije dnevi sedanjih odpustkov. Imeniten je ta čas milosti zavoljo usmiljenja Božjega nad nami. Božja sodba nad nami je dvojna: sodba milosti in sodba pravice. Sodba milosti je zopet dvojna: a) v sakramentu sv. pokore, kjer se zbrisejo dolgovi in večne kazni; b) v svetem letu ali ob času posebnih milost — kakor je zdaj tridnevnicu, kjer se odpušajo tudi časne kazni z grehi vred po sv. pokori in sv. Obhajilu ter z zvesto molitvijo. Tedaj je o taci svetih časih Božja milost še obilniša. Z majhnim trdom se v svetih časih doseže odpušenje grehov in odpušenje vsega terpljenja, ki bi ga mogel človek po odpušenih večnih kaznih še terpeti. Ko so nekdanji Rimljanje suznjega oprostili, so ga z malo šibico čez

*) 1—3 prim. Faber tripod.

herbet udarili ali pa biliko za njim zagnali. S tem, ki je bilo ko senca kazni, so naznanjali, kolikim tepežem, kolikim mukam, natezanjem in terpinčenjem je suženj odšel s svojim oprostjenjem. Tako udarjenje s šibico, take bilike, ki jih spokornik skorej ne čuti, so majhne prizadevanja, spoved, obiskovanje cerkve, molitev, milošnja itd., s katerimi se ti grešnik v tako svetih časih, kakor je zdaj, čisto lahko z Bogom spraviš in naj hujšim terpljenjem odideš, ki te čakajo na tem in na nem svetu. Vidite tedaj, kako imenitni so ti dnevi!

2. Kako imenitni so sedanji trije dnevi za nas, lahko prevedimo iz velikosti tistih časnih težav in pokoril, ki jih Bog spokorniku naloži, če tudi mu greh z večnim terpljenjem vred odpusti. Bog je bil na Mozesovo prošnjo odpustil Izraelcem, ki so malikovali in zlato tele molili; vendar pa jih je zadela časna pokora ter jih je moglo 30000 umreti zavoľjo tega. Mozesova sestra Marija je čez Mozesova godernjala, in Bog ji je bil sicer greh odpustil, vendar pa je bila za časno strahovanje skoz sedem dni z gobami obsuta. Davidu je bil Bog greh odpustil, vendar pa ga je cela dolga versta težav in grenkost zadevala, da se je časno spokoril. Ne bom vam popisoval, kako oistro so se pokorili prvi kristjanje, dosti je, ako opomnim, da se je oistro pokoril tri leta tisti, kdor je v pretepu koga hudo poškodoval, ali kdor se je nečisto pregrešil, ali starši, po katerih zadolženji je otrok brez sv. kersta umerl; sedem let, kdor je krivo prisegel, ali kdor je koga umoril; deset lét, kdor se je s prešestvom pregrešil itd. Kako velika je tedaj milost sv. leta ali družih sv. časov, kakoršen je zdaj, ki človeku tako hude in težke pokorila po milosti Božji in dobroti sv. Cerkve zbrišejo! Kako nespameten bi bil človek, ki zdihuje pod butaro težkih grehov in bi se ne hotel v sv. času s tako lahkimi pomočkom ne le večnih, ampak tudi časnih strahovanj rešiti! „Dve šibi sem si izvolil ljudstva vladati, eno sem imenoval milost, drugo oistrost,“ govori Bog po preroku Cahariju (11, 7.). Šiba oistrosti je zadostovanje, in ako bi se to zadostovanje od nas na tanko tirjalo, bi zaslužili spokornik še po odpušenem grehu meč, visli, ogenj in druge pokorila. Šiba milosti je sv. leto ali drugi sv. čas, v katerem je udarec za greh enak udarcu z bilko, ker se v zadostovanje ne naklada družega kakor nekoliko molitve, milošnje, posta ali kaj enacega.

3. Imenitnost teh tréh dni je očitna iz tega, kako velike in hude britkosti tacega na nem svetu čakajo, kateri je sicer od grehov odvezan, pa se zanje ne spokori na tem svetu. Ako človek premišľuje, kako mehužen in občutljiv je naj veči del ljudi pri naj manjših težavah, se mora reči, da tudi boljšim in naj boljšim izmed nas ni nobena reč bolj gotova, kakor dolgo terpljenje v vicah, pravi neki imeniten učenik (Faber). Bolj natanko tega ne bom razlagal, ker je očitno in ker vsako leto v dan vernih duš slišite tudi marsikaj od njih terpljenja v vicah. Zahvalimo tedaj Boga, da imamo priložnost v teh treh dnevih tisto zbrisati, kar bi imeli po odpušenih grehih v vicah še terpeti.

4. Imenitni so ti trije dnevi, ker zamoremo, grehov očišeni, veliko od Boga sprostiti v prid sv. katoliške cerkve in v tolažbo in poveseljenje sv. Očeta Pija IX. Na Oljski gori je Jezus svoje dni v naj globokejši ponižnosti molil k nebeškemu Očetu, prosil ga je po svoji človeški natori s sinovsko zaupljivostjo: „Moj Oče, ako je mogoče, naj gre mem mene kelih terpljenja, da ga ne pijem, vendar ne moja, ampak tvoja volja naj se zgodi.“ Ko je Jezus tako molil, je bil potopljen v morje žalosti in britkosti, — zapušen od Boga, zapušen od ljudi; — še tisti trije učenci, ki so bili z njim, so spali; snati je bilo, da njegov nebeški Oče molitve ne pozlušā; Marija takrat ni bila pričujoča: bližali pa so se

njegovi sovražniki. — Ali se ne godi enako sv. Očetu Piju IX, namestniku Kristusovemu, že več lét? Zares! Pij IX so na Oljski gori. Zapušeni so na videz od Boga, kateri jih tako dolgo časa pusti v naj hujši poskušnji; zapušeni od ljudi; veliki tega sveta jih zapušajo, ali pa so le malo zanesljivi prijatli. Kristusov namestnik terpi silne britkosti. Kristjanje! ne bodimo mi v taci okolišinah zaspani učenci; ne dremajmo, ampak zdramimo, zbudimo se. Kakor je Jezus k učencem hodil po tolažbe, tako se sv. Oče k nam obračajo za tolažilo, za molitev. In pri vsaki priložnosti radi povedó, kako močno jih tolaži molitev vernikov v njih velikih težavah, preganjanjih in napadih od sovražnikov. Naša zvesta molitev za terpečo sv. Cerkev bo terpečemu sv. Očetu to, kar je bil angel Jezusu na Oljski gori; poterdila jih bo, sovražnikom njih prederzno roko priderževala in Boga neskončno usmiljenega naklonila, da bo poprej poslal angela rešitve in Pija IX peljal z Oljske gore na goro Tabor, kjer bodo gledali nekđaj terpečega Zveličarja, tudi presvitljenega v njegovem zmagovitem veličastvu. (Konec nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopis.

Iz Ljubljane. Ako bi bilo mogoče, da bi bil kdo še dvomil nad vernostjo našega slovenskega naroda, nad njegovo vdanostjo do sv. Očeta, nad njegovo vnemo za Cerkev in vse njene zapovedi in naprave, nad njegovo skerbľljivostjo za večni blagor, nad jedrom njegovega lepega in blazega značaja: te dni obhajanih tridnevnic je imel naj lepši priložnost se prepričati, da je v veliki zmoti. Napolnovane cerkve, oblegane spovednice, gorečnost duhovnih pastirjev in spovedovanje skorej cele dni in noči, obilni darovi pri sedanjih prebudihi okolišinah iz vsih krajev za terpinčenega sv. Očeta: to vam kaže, liberalci, kaj naš narod misli, kaj čuti, kaj želi, kaj ga teži in peče, in kaj ga veseli. Facta loquuntur. Dela govoré, narod govori. Tukaj ni bilo treba umetno pregovarjati, v svitke iti, siliti. Dosti je bilo ljudém povedati: „Sv. Oče Pij IX v svojih britkosti želé in se vam priporočajo, da se očistite s ss. sakramenti in serčno molite za nje in za terpečo mater Cerkev, in če kdo o tej priliki tudi kak soldič daruje, bo pokazal tudi s tem usmiljeno serce do namestnika Kristusovega.“ To je bilo zadosti; nasledek glejte v dopisih o tridnevnicah že v več listih; glejte ga na zadnji strani našega lista danes in že toľiko časa; glejte sad v narodu kranjske dežele, ki je te dni z malim izločkom ves klečal pri večerji Božjega Jagnjeta pred altarjem.

— Spet te dni smo poslali veliko število novih udov za bratovšino ss. Cirila in Metoda v Celje k sv. Jožetu, in dobili smo lepo število podobíc od onđod.

Iz Cerkelj pravi prijateljski dopis: Imeli smo tudi pri nas tridnevnicó od 12. do 15. t. m.; tudi pri nas je bilo sile ljudi pri spovednicah; celo noč so nekteri v cerkvi čakali, dasiravno je sv. misijon blizo; — Bog ga blagosľovi tudi tukaj!

Iz Ternovega, 23. sušca. — Slovensko ljudstvo je verno. Ono prisereno ľubi svojega Očeta Pija IX: ono prav čisla svoj naj dražji biser — sveto vero. To imeli smo priliko opazovati pri tridnevnicí, ki je bila pri nas 19., 20. in 21. t. m. —

Bili so ljudem uni dnevi veliki prazniki. Vse je vrelo te dni v cerkev. — Akoravno je spovedovalo vedno po 9—10 spovednikov, vendar je mogel človek dolgo čakati, preden je mogel kje vverstiti se k spovednici! —

Mislili smo si, ko smo vidili ljudi v tako obilnem številu se okoli spovednic zbirati: „Vsi so enega serca,

vsi so enih misel!“ — Marsiktera zgubljena ovčica ver-
nila se je te dni k svojemu dobremu Pastirju, marsi-
kteri zdihljej, mislimo, je šel k Bogu za ohranjenje sv.
Očeta in sv. vere. —

Naj le čerkajo in pišejo dunajski listi zoper cerkev
in njenega poglavarja! Ves njihov trud je zastonj! —
Čim bolj zaničujejo in sovražijo pravo vero, tem bolj
se poganjajo za isto pravi kristjanje. — Bil sem priča,
kako so se v tridnevnicu ljudje pomenkovali. — „V
pravi veri smo rojeni, v nji hočemo živeti do konca
svojih dni. Vse, kar imamo, vse raji zgubimo, kakor
pa vero.“ — Tako in enako so se pomenkovali tukaj
ljudje, ko smo obhajali tridnevnicu. Bog daj, da bi nam
bila veliko prida obrodila! Ker mislim, draga „Danica“,
da prejmeš od druge strani bolj obširen dopis v tem,
toraj naj končam. Z—k.

Iz Žuženberka. J. N. — Tridnevnicu smo prav
lepo obhajali; cerkev je bila noč in dan polna pobožnih
ljudi. — V kratkem bomo postavili križ na pokopališču,
da smem reči, blizo in deleč ne bo kaj tacega. Stal bo
kacih 5—6 sto, in tvornica v Dvoru neče iskati dobička.

Spod Triglava. V blejskem kotu smo obhajali v
kratkem „tridnevnicu“ v treh farah z zedinjenimi močmi
— „unitis viribus.“ Pričela se je bila slovesnost v Gor-
jah kvaterno nedeljo, v Zaspih v sredo, in 3. postno
nedeljo v Gradu. Pomagali smo si duhovni vzajemno,
vodili so povsod novi gosp. dekan, in sklenili smo
jo — dasi trudni — vendar v duhu potolaženi, svésti
si, da ne bode brez dobrega sadú. Terdo je naše ljud-
stvo po vnanje, ali dobro in terdno tudi v dobrem,
kakor gorenski Triglav. Bati se nam ni ničesar huje
kakor — dušnega dvalizma! Dvema gospodoma, to spo-
znamo duhovni s svojimi verniki vred, se ne dá služiti.
Toraj — ljubimo Gospoda svojega Boga iz vsega svo-
jega sercá — in išimo najprej Božjega kraljestva in
njegove pravice, vse drugo nam bode priverženo.

Spod Nanosa. Čudno bi se bilo dozdevalo viditi,
kdor ni vedil, da je 9. in 10. t. m. v Hrenovicah toliko
ljudi v farno cerkev dohajalo; bili so delavniki, in ven-
dar ljudje so delo pustili in hiteli v cerkev. Bila je 8.,
9. in 10. „tridnevnicu.“ In — če si stopil v cerkev, je
bila polna ljudi, in pri Božji mizi obilna množica. Vse
tri dni je bilo obhajanih blizo 1400. Bila je vsaki dan
zjutraj ob 6 in 10 sv. maša s pridigo. Govori so bili
prav v namen „tridnevnicu“ primerni: Od kraljestva
Kristusovega na zemlji in v nebesih, od določnosti za
Kristusa in nečimurnosti posvetnega, edino potrebnega,
potrebnosti pokore in stanovitosti v pokori. Bog nam
ne odtegni svojega blagoslova, kterega tako potrebujemo!

Iz Osilnice, 18. sušca. — a — Naš goreči in pre-
ljubljeni gosp. dekan so za svojo kočevsko dekanijo
nasvetovali, da bi se po vsih farah dekanije tridnev-
nična slovesnost 15., 16. in 17. sušca opravila. Po tem
nasvetu se je prelepa tridnevnicu omenjene dni tudi v
Osilnici kaj ginljivo obhajala. Dasiravno se je ljudstvo
cele fare malo prej presladkega imena Jezusovega na-
vadnih odpustkov večji del vdeležilo, vendar tudi od
tridnevnicu, ktera je bila nedeljo poprej v pridigi po-
božnemu ljudstvu dostojno razložena in gorko priporo-
čena, ni zamudil blezo nobeden. Od otročičev, ki se
dobro pameti zavedó, do naj starejih ljudi, vsi na vse
zgoda ob zoru hité v Božjo hišo. Cele dneve in pozno
v noč oblegajo mesto očiševanja v nenavadni siloviti
gnječi ter se z očiševanjem vesti pripravljajo k sv.
Obhajilu in k bolj zdatni molitvi na papežev namen.
Pri vsih treh naznanjenih sv. mašah je bila cerkev po-
božnih farmanov vsa popolnoma natlačena. To vse spri-
čuje, da na deželi delavno ljudstvo ima zmeraj živo
katoliško vero, in kakor skala neomajano vdanost in

gorečo ljubezen do sv. Očeta rimskega Papeža. Bog
ohrani Pija IX in nam daj milostljivo svoj sv. blagoslov!

S Černo-gore. Sedanji čas smo katoliški kristjani
tudi v hribih djani na nenavadno poskušnjo, in kej
lahko zajdemo na krivo pot, ako se pogostoma ne ozi-
ramo na evangelijski razkaz ali program, ki je tudi naš
černogorski. Da se ta izhaja iz vere, godi v upanji in
zveršuje v ljubezni, mi razkazovati ni treba. Le to naj
povém, da smo tudi mi prostomavtarji! Kako to, pore-
češ? Lej, Bog nas je stvaril za nebesa, dal nam je
prosto voljo, ponuja nam svojo milost, hoče pa, da prosto
zidajmo sami poslopje duhovnega življenja tukaj, da
prejamemo večno življenje tamkaj. V ta namen nam
kaže sv. evangelijski program ali osnovo, po kateri delajmo.
Stalo ali vklad, pravi, vam bodi resnična ponižnost;
čveterne stene naj vam bodo čveterne djanske čednosti:
a) modrost, tista politika ali sprevidnost, ktera vam
kaže, kaj je opustiti, kaj, kdaj in kako storiti, da ne
zgrešimo svojega pravega namena; b) zmernost, ktera
kroti strastnost v jedači in pijači, v razveselovanji, v
obleki in pozemeljskem premoženji; c) zmernost, ktera
vsakemu da in pusti, kar mu gré in je njegovo, z be-
sedo in v djanji, in tudi v presojevanji ni stranična ter
se celo časnikarjem in njim slepó vdanim učencem zmo-
titi ne dá, temuč vse pravično presojuje; d) serčnost,
ktera se bojuje zoper tujo prederznost in lastno plašlj-
vost ter se pogumno poteguje v vseh takih rečeh, v
kterih je dolžna in ktere so ji potrebne v dosego večnega
življenja. Streha duhovnemu poslopju pa je čast in ve-
selje v Gospodu, kterega si želi vsak kristjan. Ko bi
tega ne bilo, povém ti, da bi časi skoraj obupal. Ali
ponižnost — v veri, upanji in ljubezni — z modrostjo,
zmernostjo, pravičnostjo in serčnostjo — premaga vse
sovražnike. Skerbimo tedaj za ponižnost; brez te si
pravega duhovnega poslopja v keršanskem življenji še
misliti ne moremo. Djanske čednosti bi se zvergle ter
bi ne deržale, ako bi se ne vjemale v veri, upanji in
v ljubezni, kjer pa so te, ondi je tudi čast in veselje
v Gospodu. Tega programa se tedaj deržimo ne le v
postu, ampak ves čas svojega življenja, in — naj veljá
kar rado — nebesa morajo naše biti! Černogorski.

S Planine pravi prijat. list: Že dolgo nisem to-
liko dušnega veselja vžival, kakor v tridnevnicu, ktero
smo 15. t. m. popoldne pričeli in 18. popoldne končali.
Še nikdar ni bila naša cerkev molivcev tako natlačena,
kakor te tri dni. Bilo je dopoldne in popoldne premiš-
ljevanje od spreobrnjenja, kar je ljudem močno močno
dopadlo. Skorej vsa fara je prejela ss. sakramente in
tudi tujih je bilo veliko pri spovedi in službi Božji.

Naznanilo družbe sv. Mohora. Po željah, od
več strani razodetih, podaljšuje se obrok pristopa
v družbo sv. Mohora to leto še za 14 dni t. j. do
16. aprila t. l.; naj se torej podviza, kdor misli še za
letos med Mohorjeve družnike stopiti. Kdor bi se po-
zneje oglasil, moral bi se za prihodnje leto odložiti.

V Celovcu konec marca.

Družbin tajnik.

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

(Obravnava o novi zakonski postavi.) 19. sušca,
tedaj ravno naj čistejšega ženina sv. Jožefa dan, se je
pričela v gosposki zbornici obravnava o novi zakonski
postavi in sklenila se je tretji dan splošnja obrav-
nava tako, da se „liberalci“ silno veselé. — Ob kratkem
naj povemo, kako se je ta reč veršila. Zbornica je bila
vse dni napolnovana vsaktere gospode in tudi več ma-
djarskih velikašev je bilo pričujočih. Cesarskih vojvodov
ni bilo nobenega. Na galerii se ni manjkalo judov in
druzih, ki so govornike v cerkvenem namenu močno

motili, kar v taki zbornici pač ne gre. Ko predsednik obravnavno tvarino napové, sta se brala predloga; večine za civilni zakon, in manjšine zoper taistega. Nato nasvética cerkvena manjšina, da naj se ta obravnava odloži, dokler ne zvedó, kaj je vlada v svojih obravnavah z Rimom dosegla, s katerim je ravno zdaj po svojem poslancu v dogovoru zastran konkordata. Predsednik Collredo, Lichtenfels in Šmerling pa o tem še glasovati niso dopustili, temuč prične se splošnja obravnava.

Pri splošnji obravnavi razodene Hasner, minister bogočastja, kaj vlada o tej reči misli in namérja ter pravi, da civilni zakon ni vladi priljubljena misel (ideal), da je pa sedanjí čas edino pribežališe. Zastran konkordata pravi minister: *pacta servanda sunt* (pogodbe se morajo deržati), — pa le takrat, kadar so bile veljavno sklenjene. Več govornikov zoper konkordatne strani si je namreč pozneje veliko prizadevalo dokazati, da pogodba ni veljavna, ki sta jo sklenili naj višji osebi papež Pij IX in svitli cesar Frančišk Jožef.

„*Volksfreund*“ se „pred vsem zahvaljuje ministru bogočastja, da se je tako odkritoserčno priznal za jožefinarja, ker — kakor pravi — po tej napovedi Hasnerjevi vsak misleči lahko vé, za kaj gre v tem prepiru.“ Povedal je Hasner med drugim, da vlada bode branila cerkveno in vsako drugo svobodo, pa z ravno tako neodpušljivo določnostjo branila tudi za državno polno in nedotaknjeno naj više gospostvo (suverenitet). To se pravi (po „*Volksfreundu*“): „Hasner tirja državni polno in nedotaknjeno naj više gospostvo tudi čez cerkev in ne priznáva njene svobode kakor naravne, ampak le kakor od države podeljeno, in ne v tistem obsegu kakor jo cerkvena vstava tirja; to pa da je stališe regalistov, cesaropapistov, (nekega vtesnjenega) jožefinizma.“ Dalje skazuje minister, da tudi drugi cesarji in kralji so včasí tako delali, kakor se zdaj nasvetuje, — pa da postane osebna pogodba včasí neveljavna, ako se državna podoba spremeni itd. „*Volksfreund*“ to izpeljavo „*unbegreiflich schwach*“ imenuje, in drugi naslednji govorniki so mu jo veliko spodbijali in na mnogotere neljube konsekvencije zavračali.

(Konec nasl.)

Iz Ljubljane. „*Laibaherica*“ je po „*Comité*“ za 24. t. m. vabila vse „*Verfassungs-Freunde*“, da naj zavoljo 21. sušca (postave za posvetni zakon) zvečer mesto razsvetijo. — Kdo je ta „*Comité*“, — kdo je ta „*Laibaherica*“, ki v ravno tistem listu v imenu „*tavžentov Kranjcev*“ gosp. gr. Tonetu Auerspergu kadilo zažiga, — in kdo in kje so tisti tavženti? — Bilo bi pa še marsikaj družega poprašati, n. pr.: kdo je tista „*Kaste*, in *tausendjährigen Traditionen verknöchert*“, pa kaj so tiste „*Traditionen*?“ — Veste kaj? Vi, ki ste taki ukoženi in slepi mračnjaki iz tiste „*kaste*“, hitite zajemati iz „*Laibaherice*“, — svitlobo, — učite se od nje priljudnosti, olike, spoštljivosti do raznih „*kast*!“ —

Bilo je nekaj razsvitljave, pa sliši se tudi marsikaj o agitacijah in tiranji v ta namen, kar ni preveč „*lichtfreundlich*.“ Neka gospa, že v drugo nadlegana, zakaj ne razsvetli, je rekla: da kadar bodo davke znižali, potlej bodo razsvitlili, za to pa ne;... in še več tacega, ki ni več časa, da bi razkladali. Tolaži nas, da ne cesarski namestnik, ne deželni poglavar, ne mestna gosposka, ne naši domoljubni rojaki niso žgali kresa konkordatu na gomilo. Dosti ljudi ni vedilo, kaj se s tem hoče? Sej celo na Dunaju so prašali: „Ali je ne mara cesarovič rojen?“ — Posebno oliko so kazali v Mariboru „liberalci“, kjer so okna pobijali škofu, semenišču, čitavnici itd. — Na Dunaju je po nekíh oddelkih tako veselje šumelo in hrumelo, ker je Piju IX nova rana usekana, da bi

mislil kdo, Milan, Benečijo so v novo dobili, pa v Nemčii se zopet na stol vsedli. Sej v „*Zukunft*“ celo nekdo terdi, da ta borba prihaja iz nepritergane skušnje protestanški Nemčii prikupiti se, da bi se kako v njo nazaj spravili. — Tudi v Gradcu, v Olomovcu so bile neke hiše razsvitljene. Ljudstvo čuti nekaj družega, kar ga tiši, kakor pa konkordat. — V Wiener-Neustadtu so derhali — gredé z baklado — pobile okna pri kapucinski sakristii, ker niso bile razsvitljene, in nekdo je vergel gorečo smolnato baklo vanjo. Ako bi ne bilo k sreči precej oo. kapucinov, v eni uri bi bilo vse stanovanje v ognji in celo mesto v nevarnosti. „*Licht, Licht! nur mehr Licht!*“ —

V gosposki zbornici je bila 21. po splošni in 23. sušca po posebni obravnavi nova zakonska postava z večino glasov sprejeta. Po prvem glasovanju so škofje precej naznanili, da se teh obravnav ne bodo več vdeleževali. Ljubljanski mil. knez in škof pri prvem glasovanju niso bili pričujoči, ker jim je bilo slabo prišlo.

— „*Slovenski narod*“, nov politiški časnik za slovenske koristi, prične izhajati 2. aprila v Mariboru po trikrat na teden. Vrednik mu bo g. Ant. Tomšič. (Velja na pol leta 5 gl., na četert l. 2 gl. 60 kr.) List hoče biti pošten Avstrijan in federalist, gorečnik za združenje Slovencev v eno upravno celoto. „*Verske zadeve katol. cerkve, dogme in bistvene cerkvene naprave mu bodo svete; poganjati se hoče, da se neoskrunjeno ohrani cerkveno premoženje, da se ljudska šola ne loči od cerkve, da se oživlja bolj in bolj javno cerkveno življenje.*“

— Glas o Kranjske gimnazije katehetu je prenašlo počil, ker se ta reč še le obravnava. Ondotni g. katehet si namreč ni vpal znane Giskrove prisege podpisati.

Iz Rima meni naznanilo, da Krivelli je za odhod iz Rima že pripravljen, in da poročnik rimski bo na Dunaju potne liste tirjal, ako se zakonska postava poterdi.

Duhorske spremembe.

V ljubljanski škofii. P. n. gosp. Mat. Kožuh-u, dekanu v Kočevju, je podeljena fara v stari Loki.

V lavantinski škofii. Č. g. Mat. Pavša, do zdaj kaplan pri sv. Petru blizu Maribora, je postal fajmošter pri sv. Martinu; namesto njega je prestavljen k sv. Petru g. Rajm. Repotočnik. — Cast. g. Lavosl. Gregorec, kaplan pri sv. Rupertu, povišan je na Graškem vseučilišču za doktorja bogoslovja.

Skala sv. Petra.

(Iz ameriškega lista.)

Skalo vidim se visoko vzdigovati
S časov neizmennega morjá;
Verh svoj proti nebu kvišku stegovati.
Kjer brezštevno lučie zmér migljá.
Pénasti v njó ploskajo morja valovi,
Pihajoči vpirajo se v njó vetrovi. —
Naj val ploska, naj vihá bučí:
Skala nepremaknjeno stoji.

Bog, ki na višavah nébesnih kraljuje,
On je skalo sam postavil tjé.
Da mogočno naj čez svoje gosposduje.
Dokler svet se v kaos ne podré.
Pa na skalo s svojim perstom je zatragal: *)
„Duh peklenski te nikdar ne bo premagal.
Večno res je, kar Bog govori:
Torej skala terdno še stoji.

Vprašaj čas, ki berzo bežal mimo nje je,
Narode že cele je poderl;
Imenitne imena, ki veliko šteje
Zgodovina jih, je že požerl.
Moč lažnjive je preroke pohodila,
Je sisteme, mesta, žezla razdrobila;
Ali zgodovina govori:
Skala zmiraj terdno še stoji.

*) Zaznamnjaj; trag serb. sled, znamenje.

Kakor grom o vročih dnéh se je glasilo
Vpitje iz naročja zemskega;
Satani, ki imajo po temah stanila,
So lotili vsi se puntanja;
Med narodi, med učenimi glavami
So dajmoni divji potegnili z vami; —
Mi pa bomo, mi smo zmagali:
Skala vedno terdno še stoji.

Ako ne verjameš, senčnate merliče
Ven pokliči iz grobov prošlosti,
Da ti povedó, kar té se skale tiče,
Nad k'tero vedno Bog budí;
Vprašaj Rima močne zapovedovavce,
Prašaj Stavfe, sveta močne zmagovavce,
In Napoleona — odgovor se glasi:
„Vedno skala terdno še stoji!“

Da stoji še skala, in ne bo se vdala,
Naj gre svet, naj pekel zoper njó,
Ino moč ta cerkve ne bo premagala,
Ker stoji pod Božjo pomočjo:
Pij nas vodi v veri, in nam neprestano
Kliče že od Krista nekdaž imen'vano:
„Naj pekel le zoper njó buči,
Skala Petrova terdno stoji.“

Dobrotni darovi. *)

Za sv. Očeta. Dub. pastirji v Hrenovici z verniki vred 15 gl.: „Naj se Bog dobrotno-mili — pastirjev ino čede uzmili.“ — 36 gl. 70 kr. spremljanih s prošnjo: „za sv. žegen in poterjenje v sv. veri, ter za odvernjenje nadlog v katoliški cerkvi;“ — zročeno po devici U. V. — S šent-Jošta nad Polhovim gradcem o tridnevnicni verniki sploh 11 gold. — Duhovnija na Dolenskem 7 gold. o tridnevnicni, rekoč: „Oj, to je bilo ljudi!“ — Pastir in čeda o tridnevnicni v Bukovšici 10 gl. — Iz Toplic v zahvalo za tridnevnicno 2 tol. sr. = 4 gl. st. dn., 1 zvez. tol. za 1 gld. 50 kr., 10 gld. 10 kr. v pop. — Zaplazki 1 gl. st. dn. sr., in Danat Katra Černe 1 tol. za 2 gl. st. dn., s prošnjo blagosl. za odpušanje grehov in srečno zadnjo uro. — Iz Sorice nabirka pri tridnevnicni po čast. g. fajm. 19 gl. v pop., 1 gl. sr. in 3 dvajset.; prosijo blagoslova za dušne in telesne potrebe, posebno za srečno zadnjo uro. — Iz št.-Rupertja za sv. Očeta Pija IX. Neža Vovk 1 zlat. — Jan. Milar duh. pomočnik, 5 gl. — Duhovna pastirja in nju ovčice so v Železnikih o tridnevnicni sv. Očetu darovali 44 gl. 19 kr., in sicer v srebru 10 gl. 19 kr., v pap. 34 gld. Vmes med temi so 3 dvajsetice: za resnično spreobrnjenje; 1 dvajsetico na dobri namen. — Iz Šmarjete 18 gl. 20 kr.: farani 7 gl. 30 kr. Čast. gosp. fajm. N. 3 gl. 70 kr. Č. g. J. Ž. 5 gl. G. J. K. učenik 1 gld. Matija in N. Ban 1 gl. 20 kr. s prošnjo blagoslova za spoznanje svojih grehov in za srečno zadnjo uro. — Nabira pri tridnevnicni v Šmarski fari pri Kranji 24 gl. Č. gosp. fajm. J. Krašovic 1 cekin s pristavkom: „Sancte Pater! lumen et fortitudinem ad regendum populum Dei.“ Čast. g. mašnik Jan. Čemažar 2 gl. — G. Jan. Bilc 1 gl. — Janez 1 gl. 25 kr. sr.; prosi blagoslova pobožno živeti in sveto umreti. — Iz Žuženberka: Čast. g. J. Novak 1 zlat (20 frankov), rekoč: „In Deo speravi, non timebo puid faciat mihi homo.“ Boncova družina: oče 1 gl. (tol.); mati 1 gl. (tol.); hčeri: Katina 2 gld. (tol.), Reza 2 gld. (tol.); gospa V—. 1 gld. (tol.); Ana Zavernik 1 gl. (tol.); Felicek 1 dvajsetico. Vsi s pristavkom: „Spoznamo Te svojega Očeta pred svetom, da bi nas tudi Ti spoznal pred Njim, čigar namestnik si na zemlji, in prosimo blagoslova za zadnjo uro.“ — Z

Verha: Čast. g. fajm. Šimen Zadnik 5 gl.; farani o tridnevnicni 8 gl. — S Komende 15 gl.: „Pastirji in ovčice prosijo Papeževega blagoslova.“ Neka oseba 1 dvajset. ravno takó. — Iz Mengša 100 gl.: Dobrotna roka 10 gl., drugi dve po 5 gl., nekdo 3 gld., dva po 4 gl. 60 kr. (4 križ.), iz druge roke 1 dvajset., nekdo 1 gl., nabirk 66 gld. 46 kr. — Osilniška fara o tridnevnicni 4 gld. 10 kr., 2 dvajsetice, 1 staro deset. in 1 st. šestico sr. — Neimenovana pol gold. sr.: za srečno zadnjo uro in za duše v vicah. — Od sv. Križa poleg Turna 20 gl. nabirk o tridnevnicni (8., 9. in 10. t. m.) s pristavkom: Blagoslovite nas, sv. Oče, pastirje in ovčice! — Z Gorjan: Miha Dežman 1 gld., Martin Piber 2 gld. Pri tridnevnicni darujejo sv. Očetu 9 gl. 72 kr. (v pop. in sr.) verni v Gradu s prošnjo za blagoslov in srečno smert. — Iz Zaspega gosp. Fr. J. 1 terdnj. za 2 gl. st. den.: „Benedicite, s. Pater! gregi et pastori.“ — O tridnevnicni fužinske fare 3 gld. s prošnjo: „Sv. Oče, sprositi nam stanovitnost v dobrem in srečno smert, po smerti pa nebeški raj. — Gospod A. V., fajmošter pri F. 1 terdnj. za 1 gld. sr. — Černoverški komun daruje sv. Očetu o tridnevnicni 10 gld. 20 kr. in prosi Njih blagoslova. — Neimenovan 80 kr.: Sv. Oče, sprositi mi dušno in telesno zdravje in srečno zadnjo uro. — Verni sinovi in hčere sv. matere katol. Cerkve v selski podfari darujejo za sv. Očeta 6 gl. 60 kr. za časa tridnevnicne in prosijo sv. blagoslova. — Neka deržina 6 gld. st. den. v dvajseticah, ki prosijo sv. blagoslova, da bi mogli po volji Božji živeti in srečno umreti. — Iz neimenovane roke dvojnati ces. zlat; prosi blagoslova za srečno zadnjo uro. — S Planine 9 gl. 26 kr.: Čast. g. K. Prohaska 1 terdnj. za 2 gl. st. d.: petens pro se et suis benedictionem in remiss. peccatorum. — Mina Sterbenec 1 gld. (zase in za svoje za srečno zadnjo uro); Neža Kapus 1 gl. ravno tako; Urša Sterbenec 1 gl. zase in za moža; Franciška Prohaska 50 kr. (prosi blagoslova za srečno zadnjo uro sebi in otrokom; Johana Prohaska 20 kr., ki za odpušanje grehov prosi blagosl. — Prohaska Avrelija 20 kr.; prosi blagosl. za ohranjenje nedolžnosti otrokom iz rodovine; dekla 10 kr.: za srečno zadnjo uro; zbirka o tridnevnicni 3 gld. 42 kr. — Iz Zuženberka p. n. gosp. fajm. Ant. Kastelic 15 gl. — iz hvaležnosti za tridnevnicno. — Za sv. Očeta o tridnevnicni pri sv. Petru v Ljubljani: 28 gld. v papirju, 2 tol. po gold., 1 gld. 25 kr. v sr., 4 st. dvajset. Čast. gg. M. Tomc in dr. J. Sterbenec, kaplana po 1 st. tol.; skupaj čez 34 gl. 65 kr. — Sv. Očetu so o tridnevnicni darovale verne ovčice na Primskavem na Dolenskem 9 gl. 20 kr. — proseče blagoslova. — Iz Terstenika za sv. Očeta nabirk o tridnevnicni s prošnjo za bogoslov — za stanovitnost in za srečno zadnjo uro, v sreb. 2 gl. st. d., 1 gl. nov. d. in 5 gl. v pap. — Iz Cerkel 20 gl. sr. st. den. — N. 1 križavec za 2 gl. 12 kr. st. d.: „Sv. Oče! blagoslovite moje starše, brata in mene — za časno življenje, posebno pa srečno smertno uro.“ — Iz Doberniča pri Trebnem 10 gl. zbirka o tridnevnicni. A. H. 2 gl.: „Milosti Božje potrebujem, sv. Oče! prosite zame!“ — Iz Soteske o tridnevnicni: Čast. g. fajmošter Ig. Gravel 3 gl., verniki sploh 3 gl. 30 kr., Neža M. 1 gl. sr., Maria Leben 1 gld., vsi prosijoči blagoslova, da bi v gnadi Božji živeli in v nji umerli. — Iz Iga 34 gl. 60 kr. nabirk pri tridnevnicni. — Iz Grahovega za sv. Očeta 5 gl. — Z Brezovice nabirke o tridnevnicni 29 gl. v pap., 6 dvajset., 2 terdnj. po 1 gl. 50 kr. Gg. duhovna pastirja prosita blagoslova zase in za ovčice.

Za afrik. misijon. Po g. fajm. Kočvarji: Marija Marn 1 gl.; Rogerica 1 gl.; Marija Gerdina 1 gl.

*) Ako bi bilo pri toliki množini darov kaj izpušenega ali bistveno pomotenega, prosimo, naj bi dobri pošiljavci blagovolili nas opomniti. To velja za vselej.

Vr.